

Καλλιόπη Παπαθανάση - Μουσιοπούλου

Η Μεγάτιμη Κυρία της Θράκης

- Πρόσωπα και Γεγονότα της Θράκης (1908-1920) μέσα από το ιστορικό συγγραφικό έργο της
- Η σύγχρονη ιστοριογράφος και εγγονή του εθνικού σωτήρα της Θράκης Χαρισίου Βαμβακά που διέσωσε και ανέδειξε το ιστορικό αρχείο του.

Στο άκουσμα και μόνον του ονόματός της Καλλιόπης Παπαθανάση-Μουσιοπούλου συνειρμικά η ιστορική μνήμη ανακαλεί στην επιφάνεια ένα άλλο πρόσωπο, τον Χαρίσιο Βαμβακά ο οποίος υπήρξε ο σωτήρας της Θράκης αφού σ' αυτόν κυρίως οφείλεται η αίσια έκβαση του διπλωματικού-πολιτικού αγώνος που οδήγησε στην ενσωμάτωση της Δυτικής Θράκης στο γεωγραφικό σώμα της Εθνικής Επικράτειας της Μητέρας Ελλάδος, την 14^η Μαΐου 1920.

Η Καλλιόπη Παπαθανάση-Μουσιοπούλου θα μπορούσαμε ουδόλως αυθαίρετα να υπογραμμίσουμε ότι έχουσα στο κληρονομικό DNA της υπάρξεώς της όλα εκείνα τα γονίδια του φιλοπάτριδος και φιλογενούς παππού της, του Χαρισίου Βαμβακά, αναδείχθηκε κατά τους «εσχάτους χρόνους» η κορυφαία σε πρωτότυπη και πλούσια συγγραφική παραγωγή ιστοριογράφος της Θράκης, η οποία αν και όχι κατ' επάγγελμα ιστορικός, κληροδότησε στους επιγενομένους «εραστές της Θρακώας ιστορικής γνώσεως» τα πολύτιμα πονήματά της που αποτελούν το απαύγασμα της ολοκληρωτικής και απολύτου αγάπης και αόκνου επιστημονικής έρευνας και συγγραφής της για την ιστορία και τον πολιτισμό της ευλογημένης «μεγάλης γης της Θράκης».

Είναι δε χαρακτηριστικό και άξιο ιδιαίτερας μνείας το γεγονός ότι επειδή ακριβώς είχε στην διάθεσή της το συνολικό προσωπικό ιστορικό αρχείο του Χαρισίου Βαμβακά και διενεργώντας παράλληλα επίμοχθη επιστημονική έρευνα για την συγκέντρωση όλων εκείνων των διπλωματικών εγγράφων που σχετίζονται με τον τιτάριο αγώνα για την τελική αίσια έκβαση των προσπαθειών του παππού της προκειμένου να ενσωματωθεί η Θράκη στην εθνική γεωγραφική επικράτεια της Ελλάδος, δικαίως αναγνωρίστηκε και καθιερώθηκε ως η κατ' εξοχήν σύγχρονη ιστοριογράφος της «Απελευθερώσεως της Δυτικής Θράκης».

Από τα πολλά και ποικίλου περιεχομένου συγγράμματά της, τα πλέον γνωστά και σημαντικά πρωτότυπα ιστορικά πονήματά της είναι: 1) Η Απελευθέρωση της Δυτικής Θράκης από το Αρχείο του Χαρισίου Βαμβακά, Αθήναι 1975, 2) Ελληνικά Προξενεία στη Θράκη τ. Α', Αθήνα 1976, 3) Ελληνικά Προξενεία στη Θράκη, τ. Β', Αθήνα 1977, 4) Θράκη. Μορφές και Γεγονότα 1902-1992, Αθήνα 1991.

Η αοίδιμη Καλλιόπη Παπαθανάση-Μουσιοπούλου αναφερόμενη στην ιδιαίτερη στενή σχέση που είχε με τον παππού της Χαρίσιο Βαμβακά και στην πρωτοβουλία της να εκδώσει το πολύτιμο ιστορικό-διπλωματικό προσωπικό αρχείο του, γράφει χαρακτηριστικά: «αόρατοι, αλλ' ατσάλινοι δεσμοί μ' ένωναν με τον παππού: Αγαπούσαμε τα ίδια πράγματα, πιστεύαμε στις ίδιες αλήθειες, είχαμε κοινές επιδιώξεις. Μοιάζαμε σαν δυο στάλες από διάφανο νερό.

Μου άρεσε ν' ακούω ώρες κι ώρες τις διηγήσεις του, πάντοτε γλαφυρές, γεμάτες ζωντάνια και φως, που ανάβλυζε από τα μάτια του, που άλλοτε θύμιζαν το αχνό γαλάζιο του ελληνικού ουρανού κι άλλοτε –όταν στενοχωριόταν- το βαθυγάλαζο χρώμα της φουρτουνιασμένης θάλασσας. Κι είχε γνωρίσει και νικήσει πολλές τρικυμίες στη ζωή του ο παππούς.

Σαν έσβησαν τα μάτια αυτά, που ήταν πάντοτε για μένα πηγές τρυφερής αγάπης, ένοιωσα για πρώτη φορά το παγερό ανατρίχιασμα της μοναξιάς.

Άρχισα τότε να διαβάζω τα «χαρτιά» του, που διασώθηκαν, χάρη στις άγρυπνες φροντίδες της προνοητικής και στοργικής κόρης του και μητέρας μου, για να έχω στην αρχή την ψευδαίσθηση πως τον ακούω. Σιγά-σιγά συνειδητοποίησα ότι το αρχείο του Χαρίσιου Βαμβακά δεν έπρεπε να μείνει άγνωστο, κλειδωμένο στα βαρειά συρτάρια του παλαιϊκού γραφείου, γιατί έκρυβε ιστορικές αλήθειες και πολύτιμα διδάγματα, κι έπρεπε να διαβαστεί κυρίως από τους νεώτερους, που πολύ λίγα έχουν ακούσει για τις θυσίες, τους αγώνες, τα όνειρα, τους καημούς, τις απογοητεύσεις, τα επιτεύγματα, και τις πίκρες της Γενιάς που έφυγε. Σταχυολόγησα τα αντιπροσωπευτικότερα έγγραφα της εποχής 1919-1920, τόσο σημαντικής για τη νεώτερη ιστορία του Έθνους, και τα φέρνω στη δημοσιότητα, σαν Μνημόσυνο πνευματικό για εκείνους που έδρασαν τότε και δεν βρίσκονται πια ανάμεσά μας και σαν προσφορά στα σημερινά νειάτα, που πασχίζουν για το καλύτερο με την ολόθερμη ευχή να το πετύχουν».

Η Καλλιόπη Παπαθανάση-Μουσιοπούλου αναφερόμενη ειδικότερα στα περί των γεγονότων και προσώπων της Κομοτηνής και του Νομού Ροδόπης, του τότε ονομαζομένου Καζά Γκιουμουλτζίνας, κατά τις αρχές του 20^{ου} αιώνα και πιο συγκεκριμένα κατά την περίοδο 1908-1920, κάνει ιδιαίτερη μνεία στον εθνικό αγώνα των Θρακών, όταν κατά το έτος 1908 επεκράτησε το λεγόμενο κίνημα των Νεοτούρκων ή Νεοθωμανων. Είναι η κρίσιμη για την επιβίωση της Θράκης περίοδος κατά την οποία ιδρύεται από την Ελληνική Κυβέρνηση η καλουμένη «Πανελλήνιος Οργάνωσις» που είχε ως κύριο σκοπό υπάρξέως της, την προπαρασκευή του ελληνικού εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα στη Θράκη. Στο πλαίσιο αυτό τις εθνικές υπηρεσίες τους προσέφεραν και οι φιλοπάτριδες και φιλογενείς Κομοτηναίοι: Δ. Μπλέτσας, Λύσ. Σκουτέρης και Στάλιος ενώ στη Μαρώνια δραστηριοποιούνταν σχετικώς οι μεγάτοιμοι αδελφοί Χατζέα. Να σημειωθεί εν προκειμένω ότι οι Δ. Μπλέτσας και Λύσ. Σκουτέρης ήταν επιφανείς κομοτηναίοι Ηπειρωτικής καταγωγής. Ένα πολύ σημαντικό και αποκαλυπτικό έγγραφο εκ του ιστορικού αρχείου του Υπουργείου των Εξωτερικών της Ελλάδος, το οποίο έφερε στο φώς της δημοσιότητας η Καλλιόπη Παπαθανάση-Μουσιοπούλου, αφορά το νομικό καθεστώς των ιχθυοτροφείων της λίμνης Βιστωνίδας στο Πόρτο Λάγος κατά την περίοδο της Οθωμανοκρατίας καθώς και στον ρόλο που διαδραμάτιζε ακόμη και για εθνικούς λόγους το Μετόχιο του Αγίου Νικολάου, το οποίο μέχρι και σήμερα υπάγεται στην κανονική διακιοδοσία της Ιεράς Μεγίστης Πατριαρχικής και Σταυροπηγιακής Μονής του Βατοπαιδίου Αγίου Όρους.

Στο έγγραφο αυτό, το οποίο συνέταξε κατά το έτος 1911 ο τότε Υποπρόξενος στην Ξάνθη Αθανάσιος Ν. Χαλκιόπουλος, αναφέρεται ότι το Μονίδριο του Αγίου Νικολάου στο Πόρτο Λάγος είχε ιδρυθεί από τους Βυζαντινούς για να επιβλέπει τα ιχθυοτροφεία της Λίμνης, που και αυτά, όπως και το εν λόγω Μετόχιο, ανήκαν τότε στην Ιερά Μονή του Βατοπαιδίου. Μετά όμως την τουρκική κατάκτηση ανήκαν στο οθωμανικό στέμμα και αργότερα μεταβιβάστηκαν στο Υπουργείο των Οικονομικών,

ενώ κατόπιν της ανακηρύξεως του Συντάγματος παρεχωρήθησαν στην Υπηρεσία Δημοσίου Χρέους, που νοίκιαζε τα ιχθυοτροφεία σε ιδιώτες. Όπως αναφέρει ο Έλληνας Υποπρόξενος Αθανάσιος Χαλκιόπουλος, στο μονίδριο διέμενε από τα βυζαντινά Χρόνια Επίτροπος της Μονής Βατοπαιδίου και κατά την περίοδο που ο ίδιος ανέλαβε τα καθήκοντά του ως Υποπρόξενος στην Ξάνθη, ο Επίτροπος Κασσιανός ήταν πολύ χρήσιμος για εθνικούς λόγους καθώς προσέφερε πολλές υπηρεσίες με κύριο μέλημα και στόχο του να παραμείνουν τα ιχθυοτροφεία στα χέρια των Ελλήνων ενοικιαστών. Θα πρέπει επίσης να αναφερθεί ότι τα ιχθυοτροφεία της Λίμνης, τα οποία νοικιάζονταν κάθε πενταετία με πλειοδοσία, ήταν επτά και είχαν τις εξής ονομασίες: «Μπουρού», «Κιόρ Μπογάζ», «Λάγως», «Λαριπτσές», «Λάβρα», «Κατιρσίκα» και «Καραγατσέλια». Από τα ιχθυοτροφεία αυτά μεγάλες ποσότητες ψαριών στέλνονταν στην Ανατολική Ρωμυλία και σε όλη την οθωμανοκρατούμενη Θράκη.

Στο ίδιο έγγραφο, το οποίο δημοσιεύει αυτολεξεί η Καλλιόπη Παπαθανάση-Μουσιοπούλου, ο Αθανάσιος Χαλκιόπουλος γράφει και τα εξής: «Κατά την λήξαν ήδη πενταετίαν είχαν ενοικιασθεί αντί 1.500 λιρών εις τον Μεχμέτ-Πασά, υφ' ου εξεχωρήθησαν εις ημετέρους. Ήδη προεκηρύχθη η πλειοδοσία με αρχικήν τιμήν 2.100 λιρών, το δε Δημόσιον Χρέος θα επιμείνη εις πλειοδοσίαν μέχρι 4.000 λιρών, άλλως θ' αναλάβη αυτό την εκμετάλλευσιν. Η παραγωγή δικαιολογεί την υπερτίμησιν ταύτην, διότι εν ευφορίαις ανέρχεται αύτη ετησίως α) 120.000 οκ. εγγέλεων, β) 50-60 χιλιάδες οκ. κεφάλων, γ) 200-300 χιλιάδες οκ. κυπρίνων και δ) 200-300 οκ. αυγοτάραχου πωλούμενου προς 1 λίρα την οκά. Αλλ' αν λάβη τις υπ' όψη ότι πολλάκις συμβαίνει, ως κατά το παρελθόν θέρος, ν' αναδίδει η λίμνη τας ηφαιστιώδεις δηλητηριώδεις αναθυμιάσεις, οπότε θνησκει το θαλλάσιον ζών καθ' ολοκληρίαν, βεβαίως δεν είναι εύκολον να ριψοκινδυνεύει τις ολόκληρον περιουσίαν όπως ενοικίαση τα ιχθυοτροφεία...»

Όταν υπεγράφη η Συνθήκη του Βουκουρεστίου (28/7-10/8/1913) σύμφωνα με την οποία οι Μεγάλες Δυνάμεις παραχωρούσαν τα εδάφη της Δυτικής Θράκης στην κατά τα λοιπά ηττημένη Βουλγαρία, υπήρξε ένας άνευ προηγουμένου πανικός τόσο στους Χριστιανούς όσο και στους μουσουλμάνους. Είναι μάλιστα ενδεικτικό της εθνικιστικής και ακραίας μισαλλόδοξης πολιτικής των Βουλγαροεξαρχικών το γεγονός ότι έως το τέλος του 1914 είχαν απελάσει και εκτοπίσει βιαίως όλο τον Ελληνορθόδοξο πληθυσμό της Δυτικής Θράκης.

Η Καλλιόπη Παπαθανάση-Μουσιοπούλου ανασύροντας από το Αρχείο του Υπουργείου των Εξωτερικών ένα έγγραφο του τότε Πρόξενου στο Δεδέαγατς Αθανασίου Χαλκιόπουλου, με ημερομηνία 21/11/1915, δημοσιεύει ένα χαρακτηριστικό απόσπασμα από την υπηρεσιακή αυτή Έκθεση του Έλληνα Προξένου, όπου διατραγωδεύεται η απελπιστική κατάσταση που επικρατούσε στη Δυτική Θράκη λόγω της δεινής βουλγαρικής κατοχής και αναφέρονται συγκρατημένα τα εξής: «Ξένοι οίτινες έτυχε προ ετών να γνωρίσωσι την Θράκην αποβιβαζόμενοι εν Δεδέαγατς, ή μέσον του παραμεθορίου Όξιλαρ ερχόμενοι, όπως εντεύθεν συνεχίσωσι το εις Ευρώπην ταξιδιόν τους, μένουσι ενεοί και μετ' εκπλήξεως διερωτώσιν εαυτούς αν όντως διέρχονται από την Δυτικήν Θράκην ή υφίστανται οφθαλμαπάτην. Τόσον ευρισκούσι ριζικήν την επελθούσαν μεταβολήν της εθνολογικής συνθέσεως του τόπου και τοσαύτην την κατάπτωσιν των πόλεων Ξάνθης, Γκουμουλτζίνας, Δεδέαγατς και Σουφλίου από απόψεως πολιτισμού... Τίποτε Ελληνικόν και εκπολιτιστικόν δεν έμεινε εις την θέσιν του αφ' ης ημέρας οι

Βούλγαροι κατέλαβαν εκ δευτέρου και δυνάμει των συνθηκών Λονδίνου, Βουκουρεστίου και Κωνσταντινουπόλεως την Δυτικήν Θράκην».

Σύμφωνα με τα διπλωματικά έγγραφα του Ελληνικού Υπουργείου των Εξωτερικών, όπως τα εντόπισε και δημοσίευσε η ακάματη ερευνήτρια Καλλιόπη Παπαθανάση-Μουσιοπούλου, πληροφορούμεθα ότι κατά τον Οκτώβριο του 1915 ο Αγγλικός στόλος άρχισε να βομβαρδίζει το Δεδέαγατς και παράλληλα οι λοιποί σύμμαχοι βομβάρδιζαν το Πόρτο-Λάγος, τη Μάκρη, τη Μαρώνεια και τη Μπολούστρα, ενώ οι Βούλγαροι διέθεταν για την προστασία των θρακικών παραλιών περί τους 50.000 άνδρες. Περί τις αρχές Νοεμβρίου του 1915 οι Βούλγαροι τοποθέτησαν στις ακτές του Δεδέαγατς, της Μάκρης και της Μαρώνειας γερμανικά τηλεβόλα, ενώ παράλληλα οχύρωσαν την Ξάνθη, την Γκιουμουλτζίνα και το Δεδέαγατς. Οι Γερμανοί τους ενίσχυαν συνεχώς με βαρύ οπλισμό. Οι Βούλγαροι κατασκεύαζαν πυρετωδώς στρατιωτικούς δρόμους και στην Γκιουμουλτζίνα οι στρατιωτικές αρχές κατέγραφαν τα σπίτια τα οποία σημειωτέον είχαν εγκαταλειφθεί από τους Χριστιανούς ιδιοκτήτες τους. Κυκλοφορούσαν μάλιστα διάφορες φήμες ότι θα εγκαθίσταντο περί τους 60.000 Γερμανούς στρατιώτες.

Άξιο ιδιαιτέρας μνείας είναι το γεγονός ότι η Καλλιόπη Παπαθανάση-Μουσιοπούλου στο συγγραφικό ιστορικό έργο της περί της Θράκης και κυρίως για την κρίσιμη περίοδο των ετών 1918-1920 αναφέρεται διεξοδικώς στη στάση που κράτησαν οι Πομάκοι της Βουλγαρίας υπέρ της εντάξεως της περιοχής τους στην Ελλάδα. Οι ίδιοι σε συνεννόηση με τους Πομάκους της Δυτικής Θράκης παρέμεναν αταλάντευτοι στην φιλελληνική στάση τους προκειμένου να λυτρωθούν από τις Βουλγαρικές θηριωδίες.

Η ερευνήτρια επί τη βάση των πολύτιμων εγγράφων του προσωπικού αρχείου του Χαρίσιου Βαμβακά και του Ελληνικού Υπουργείου των Εξωτερικών, μας αποκαλύπτει ότι: «στις 31/12/1918 Οκτώ Πομάκοι βουλευτές της Βουλγαρικής Βουλής (οι Ισμαήλ Χακκή, Μεχμέτ Τζεμάλ, Σαλήμ Νουρή, Τεβκίτ, Ετχέμ Ρουστή, Σεφκέτ Σουκρή, Μεχμέτ Χασήμ, Κεμάλ) ζητούσαν με υπόμνημά τους από τον Γάλλο στρατηγό Fr. d' Esperey να απαλλαγούν από τις βουλγαρικές πιέσεις και να ενταχθεί η περιοχή τους στον Ελληνικό χώρο. Στο θέμα αυτό πρωταγωνίστησε ο Ισμαήλ Χακκή. Όπως τηλεγράφησε ο Χαρίσιος Βαμβακάς στον Υπουργό Εσωτερικών, η ομάδα του Χακκή συνεργάσθηκε μαζί του για τη σύσταση τοπικών μουσουλμανικών συμβουλίων, διακειμένων φιλικά στην ένωση με την Ελλάδα, τόσο στη Δυτική Θράκη, όσο και στην Ανατολική Μακεδονία. Μετά το τηλεγράφημα των οκτώ Πομάκων Βουλευτών στη Συνδιάσκεψη των Παρισίων, με το οποίο υποστήριζαν τις Ελληνικές απόψεις, οι Κεμάλ και Σεφκέτ, που παρέμειναν στην Κομοτηνή, ζήτησαν βοήθεια από τον Βαμβακά διότι κινδύνευαν από τους Νεότουρκους. Ο Ελ. Βενιζέλος τηλεγράφησε να σταλεί ο Ι. Χακκή στο Παρίσι. Τέλος και οι οκτώ βουλευτές της Σοβράνιε φυγαδεύτηκαν στη Γαλλία από τον Κ. Μαζαράκη-Αινιάν, πρόεδρο της Ελληνικής αποστολής στην Κωνσταντινούπολη».

Η Καλλιόπη Παπαθανάση-Μουσιοπούλου δίδει την μαρτυρία ότι στο Αρχείο του Χαρίσιου Βαμβακά σώζονται τρεις επιστολές της ομάδος αυτής των Πομάκων προς τον Ελ. Βενιζέλο και σε μια από αυτές ο Ισμαήλ Χακκή απευθυνόμενος προς τον Έλληνα Πρωθυπουργό γράφει χαρακτηριστικά: «...διερμηνεύω τις γνώμες και των συντρόφων μου δηλώνοντας στην Εξοχότητά Σας ότι οι Μουσουλμάνοι κάτοικοι της Δυτικής Θράκης αισθάνονται ευτυχείς να ακολουθούν τις αποφάσεις ενός τόσο μεγάλου Κυβερνήτου, που αποφασίζει για τις τύχες του Ελληνικού λαού...».

Η συγγραφέας επικαλείται επίσης την μαρτυρία του διακεκριμένου Γάλλου δημοσιογράφου της εποχής Leon Savadjian ο οποίος περιόδευσε στη Δυτική Θράκη και εκτίμησε ιδιαίτερα το εθνικό έργο του Έλληνα Κυβερνητικού εκπροσώπου Χαρίσιου Βαμβακά. Ο Γάλλος δημοσιογράφος στο βιβλίο του «En Thrace Occidentale» αναφέρει ότι οι 150.000 Πομάκοι οι οποίοι κατοικούσαν σε 150 περίπου χωριά βορείως της Κομοτηνής και βίωναν την βουλγαρική κατοχή, ζητούσαν την ένωσή τους με την Ελλάδα. Ο ίδιος δημοσιογράφος επικαλείται την προσωπική του συζήτηση με τον Πομάκο δικηγόρο και συμβολαιογράφο Μεχμέτ Τεβφίκ, ο οποίος στην συνέντευξη του εκείνη διατραγωδούσε τα δεινά που υπέστησαν οι μουσουλμάνοι της Δυτικής Θράκης από τους Βούλγαρους κατακτητές, που εξεδίωξαν τους θρησκευτικούς ταγούς των μουσουλμάνων, έκλεισαν τα σχολεία και τα φιλανθρωπικά ιδρύματά τους, και διένειμαν τα κτήματά τους σε άτομα που προέρχονταν από τη Βουλγαρία. Δεν παραλείπει μάλιστα να υπογραμμίσει ότι τόσο οι Πομάκοι όσο και οι μουσουλμάνοι της Δυτικής Θράκης εκφράσθηκαν με ευγνωμοσύνη για το έργο της Ελληνικής αντιπροσωπείας.

Στο πλαίσιο τούτο η Καλλιόπη Παπαθανάση-Μουσιοπούλου δημοσιεύει την ευχαριστήρια επιστολή του Προέδρου της Μουσουλμανικής Κοινότητας Γκιουμουλτζίνας προς τον Χαρίσιο Βαμβακά, η οποία έχει ως ακολούθως: «Κύριε Αντιπρόσωπε, Δια της Υμετέρας Εξοχότητας, του τιμίου και ευγενεστάτου Γεν. Διοικητού της Φιλοδικαίας κυβερνήσεως, υποβάλλω τας ειλικρινείς ευχαριστίας μου δια την στοργικήν βοήθειαν, συνδρομήν και εύνοιαν, την οποίαν επιδαψιλεύει η Ελληνική Κυβέρνησις εις τους Μουσουλμάνους, οι οποίοι είναι οι πιστότεροι υπήκοοί της και παρακαλώ την Υμετέραν Εξοχότητα όπως ευαρεστουμένη διαβιβάση μέχρι της Ανωτάτης Αρχής τας ευχαριστίας μου ταύτας και εύχομαι, όπως εξακολουθή να δεικνύει την ιδίαν εμπιστοσύνην και εύνοιαν προς τους μουσουλμάνους. Μετά πολλής τιμής.».

Με ιδιαίτερη έμφαση η Καλλιόπη Παπαθανάση-Μουσιοπούλου αναφέρεται στη στάση που τήρησαν οι φιλήσυχοι Μωαμεθανοί της Δυτικής Θράκης κατά τις παραμονές της απελευθερώσεως και ενσωματώσεως της Δυτικής Θράκης στην εθνική επικράτεια της Ελλάδος. Η ίδια επικαλείται το ιστορικό πόνημα του Πέτρου Βαμβακά, ανειψιού και στενού συνεργάτου του Χαρίσιου Βαμβακά, όπου ο συγκεκριμένος συγγραφέας δημοσιεύει εκ του Αρχείου του Υπουργείου των Εξωτερικών, το πολύ σημαντικό έγγραφο των Μωαμεθανών της Δυτικής Θράκης με το οποίο εστρέφοντο εναντίον των νεότουρκων και μεταξύ άλλων υπεγράμμιζαν και τα εξής χαρακτηριστικά: «Μωαμεθανοί της θράκης. Αυτοί οίτινες ουδεμίαν σχέσιν έχουσι με Μωαμεθανισμόν, οίτινες ουδέποτε θέτουσι τον πόδα εις το τέμενος βλέπετε εις ποιάν κατάστασιν έφερον την οθωμανικήν αυτοκρατορίαν. Μην ακολουθείτε τους λόγους των. Το αποτέλεσμα είναι καταστροφή και φωτιά. Λυπηθείτε τα τέκνα και τους γονείς σας και παραδειγματισθείτε από το παρελθόν... Μωαμεθανοί ανοίξατε τους οφθαλμούς σας. Μην λησμονείτε τα όργια των Βουλγάρων όταν οι Νεότουρκοι μας παρέδωσαν εια τας χείρας των. Μην λησμονείτε εκατόν χιλιάδας προβάτων φυγαδευθέντων, αναμνησθείτε της τιμής και παρθενίας κορασίων σας...»

Από την ως άνω σταχυολόγηση των ιστορικών στοιχείων που καταγράφει και δημοσιεύει η «Μεγάλη Κυρία της Θράκης», Καλλιόπη Παπαθανάση-Μουσιοπούλου, στο πολυσχιδές και πολυποίκιλο ιστορικό συγγραφικό έργο της, καταδεικνύεται η ελληνορθόδοξη ταυτότητα της Δυτικής Θράκης και ο

πολυμέτωπος εθνοαπελευθερωτικός και διπλωματικός αγώνας των Θρακών και φυσικά του Χαρίσιου Βαμβακά ως εκπροσώπου της Ελληνικής Κυβερνήσεως, καθώς και των στενών συνεργατών του, μέχρι την τελική δικαίωση του αγώνος αυτού με την απελευθέρωση και ενσωμάτωση της Δυτικής Θράκης στον γεωγραφικό εθνικό κορμό της Μητέρας Ελλάδος.

Η ανθολόγηση προσώπων και γεγονότων της χρονικής περιόδου 1908-1920, που σχετίζονται με την Κομοτηνή και το Ν. Ροδόπης, αλλά υπό την ευρεία έννοια και με αυτή την ίδια την Δυτική Θράκη, αποκαλύπτει πολλές άγνωστες ιστορικές πτυχές των τελευταίων ετών της Οθωμανοκρατίας και της οδυνηράς βουλγαρικής κατοχής στη Θράκη. Η Καλλιόπη Παπαθανάση – Μουσιοπούλου με την επιστημονική της έρευνα στο Αρχείο του Υπουργείου των Εξωτερικών και με την αξιοποίηση του πολυτίμου προσωπικού αρχείου του παππού της Χαρίσιου Βαμβακά, συνέβαλε τα μέγιστα στην ανάδειξη όλων των παραπάνω λησμονημένων ή και σε πολλούς αγνώστων προσώπων και γεγονότων της πλέον κρίσιμης περιόδου για την τύχη, πορεία και επιβίωση της Θράκης από την επικράτηση του λεγομένου κινήματος των Νεοτούρκων ή Νεοθωμανών (1908) και μέχρι τα «ελευθέρια» της, κατά την 14^η Μαΐου του 1920. Με το πολύτιμο και πρωτότυπο συγγραφικό ιστορικό έργο της δικαίωσε εν τέλει και την εξ αίματος συγγένεια της με τον μεγάλο σωτήρα της Δυτικής Θράκης, τον ευπατρίδη και μεγάτιμο φιλογενή Χαρίσιο Βαμβακά. Υπήρξε όντως η «Μεγάλη Κυρία της Θράκης».